N°. 195. 1852.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentiën is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing buiten de zegelgelden en briefporten.

WOENSDAG 18 AUGUSTUS.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

Bij besluit van den 13den Augustus jl., n°. 61, heeft Z. M. goedgevonden:

1°. op de daartoe gedane verzoeken eervol ontslag te verleenen:

aan *H. Hartogh Heijs*, als 1ste luitenant bij de dienstdoende schutterij te Delft;

aan mr. *J. S. Lotsij*, als auditeur bij den schuttersraad der dienstdoende schutterij te Dordrecht;

aan *J. J. Rom*, als kapitein met den titulairen rang van majoor, kommandant der dienstdoende schutterij te Gorinchem;

aan *H. Coster*, als officier van gezondheid der 2de klasse bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam;

aan *A. Antink*, als 1ste luitenant bij de dienstdoende schutterij te Hoorn;

aan *H. Wiebes* als 1ste luitenant bij de dienstdoende schutterij te Bolsward;

2°. te benoemen:

tot 1sten luitenant bij de dienstdoende schutterij te Delft, *A. J. van Merkel*, thans 2de luitenant;

bij de dienstdoende schutterij te Dordrecht:

tot auditeur bij den schuttersraad, mr. *H. Verhoeff Maritz*, thans 1ste luitenant;

tot kapitein, *L. Masion* MJzn., thans 1ste luitenant;

tot 1ste luitenants, *J. A. Smits van Nieuwerkerk* en *C. van Geluk*, thans 2de luitenants; en

tot 2de luitenants, mr. *J. J. de Roes* en *C. Gips* Cz., thans schutters;

tot kapitein-kommandant der dienstdoende schutterij te Gorinchem, *H. Pakkert*, thans 1ste luitenant met den titulairen rang van kapitein;

bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam:

tot kapitein, *P. N. Muller*, thans 1ste luitenant, en

tot 1ste luitenants, *J. ten Cate* en *A. L. van IJsendijk*, thans 2de luitenants;

bij de dienstdoende schutterij te Hoorn:

tot 1sten luitenant, mr. *J. G. A. Faber*, thans 2de luitenant, en

tot 2den luitenant, *A. J. Ziegeler*, thans schutter;

tot 2den luitenant bij de dienstdoende schutterij te Deventer, *J. van der Sleijden*, thans schutter; en

3°. te bepalen dat de officier van gezondheid der 2de klasse bij de dienstdoende schutterij te Amsterdam, *A. van de Poll*, die bij Koninklijk besluit van den 16den Mei 1842, n°. 59, als zoodanig *à la suite* is geplaatst, thans weder in werkelijke dienst zal worden gesteld.

Bij besluit van den 14den Augustus 1852, n°. 60, heeft Zijne Majesteit goedgevonden aan de commissie uit de Provinciale Staten van Noord-Braband, belast met het voorbereidend werk tot het ontwerpen van een reglement op de uitoefening der zalmvisscherij, magtiging te verleenen om na het sluiten der Statenvergadering hare werkzaamheden voor te zetten.

Bij besluit van den 14den Augustus 1852, n°. 62, heeft Zijne Majesteit goedgevonden aan de volgende commissien uit de Staten van Drenthe, magtiging te verleenen om na het sluiten der Statenvergadering hare werkzaamheden voort te zetten:

1°. aan de commissie belast met het uitbrengen van rapport omtrent het voorstel nopens den aanleg van straatwegen in de provincie;

2°. aan de commissie belast met het uitbrengen van rapport omtrent het voorstel tot het daarstellen van reglementaire bepalingen omtrent het subsidieren uit de provinciale fondsen van gemeenten en particulieren, welke wegen wenschen aan te leggen en met het ontwerpen van zoodanige bepalingen; en

3°. aan de commissie belast met het uitbrengen van rapport omtrent de verzoeken van onderstand uit de kas *ad pios usus* te Hijkersmilde en Hoogeveen.

Bij besluit van den 16den Augustus 1852, n°. 44, heeft Zijne Majesteit goedgevonden de door den gemeenteraad van Krimpen aan de Lek gedane benoeming van den burgemeester, mr. *J. van Andel*, tot secretaris, met goedkeuring te bekrachtigen.

Bij besluit van den 16den Augustus 1852, n°. 49, heeft Zijne Majesteit goedgevonden tot kapitein bij de dienstdoende schutterij te Zwolle te benoemen mr. *S. A. Haverkamp*, bij Koninklijk besluit van den 19den Julij jl., n°. 76, eervol ontslagen als kapitein bij de dienstdoende schutterij te Nijmegen, en zulks met behoud van zijnen ouderdom in rang bij laatstgenoemde schutterij verkregen.

Bij besluit van den 16den Augustus 1852, n°. 50, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan *W. F. M. Ketelaar*, op zijn verzoek, eervol ontslag te verleenen als kapitein bij de dienstdoende schutterij te Arnhem.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 12den Augustus 1852, n°. 55, is benoemd tot notaris te Dordrecht *J. H. Schultz van Haegen*, candidaat-notaris te dier stede.

Bij Koninklijk besluit van den 16den Augustus 1852, n°. 70, is aan den heer *F. L. Meijer* een eervol ontslag verleend als ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Thorn (Limburg), behoudens zijne aanspraak op pensioen.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, *den* 17*den Augustus* 1852.

De leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal zijn opgeroepen om te vergaderen op Woensdag den 8sten September aanstaande.

Door het Departement van Kolonien zijn wij in staat gesteld tot het mededeelen der navolgende

Vergelijkende aantooning van de op Java en Madura geheven inkomende en uitgaande regten, gedurende de vijf eerste maanden van de jaren 1850, 1851 en 1852.

	1850	1851	1852
Ontvangen in Januarij . . .	f 479,708.71	f 672,287.375	f 580,917.53
» » Februarij . .	340,596.48	493,150.20	568,773.505
» » Maart	503,322.075	526,273.005	653,394.48
» » April	407,831.73	532,458.875	525,122.32
» » Mei	544,874.62	452,654.50	491,623.365
Te zamen . . .	f2,276,333,615	f 2,676,828.955	f 2,819,831.20
Hieronder is echter begrepen aan fictive regten op uitgevoerde gouvernements-producten	349,109.545	400,561.885	383,735.865
Zoodat de werkelijke ontvangst over de vijf genoemde maanden beloopt .	f1,927,224.07	f 2,276,262.07	f 2,436,095.335
Deze werkelijke ontvangst alsnog verminderende met het bedrag der terugbetaalde regten gedurende het meergemelde tijdvak . . .	25,539.68	31,202.535	30,900.55
zoo blijkt, dat de zuivere ontvangst van 1°. Januarij tot ultimo Mei bedraagt . .	f1,901,684.39	f 2.245,059.535	f 2,405,194.785

Het vergelijk dezer cijfers levert het volgende resultaat op:

Gedurende de vijf eerste maanden van 1852 is meerder ontvangen dan gedurende die maanden in 1850 . . . . f 503,510.395

en meerder dan in 1851 . . . . 160,135.25

Behalve de uit de Javasche couranten overgenomen berigten nopens de krijgsverrigtingen in de residentie Palembang, zijn wij in staat gesteld tot de mededeeling van de volgende, zich aan die berigten aansluitende bijzonderheden.

De expeditie in het Palembangsche is als afgeloopen te beschouwen. De troepen keeren naar hunne garnizoenen terug. Overal heerscht thans rust. Radja Tiang Alam is nog wel niet in onze handen, doch men houdt het er voor dat hij zijnen aanhang geheel heeft verloren.

Wijders wordt, ten aanzien dezer aangelegenheid, gerefereerd aan de Javasche couranten van 5, 16 en 19 Junij 1852, en met de volgende laatst ontvangene mededeelingen gesloten.

De luitenant-kolonel de Brauw heeft, vóór zijn vertrek van Goenong Mereksa de passirah's van de Ampat Lawang een eed van trouw en gehoorzaamheid aan het gouvernement voor hen en hun volk laten afleggen, en vervolgens aan al de verzamelde hoofden, zoowel van de Ampat Lawang, als van de Moesie Oeloe, Moesie Jlier, Kikim en Lematang Oeloe, te Tebing Tingie een feestmaal gegeven, strekkende om de beroofde hoofden met die van de Ampat Lawang te verzoenen, hetgeen vrij goed is gelukt.

Den 25sten Mei is de bezetting van Rantoe Tenang ingetrokken en de aldaar opgeworpene versterking geslecht. Den 26sten zijn de naar Lahat bestemde compagnien vertrokken, en aldaar zonder eenige ontmoeting den 29sten aangekomen. In dien tusschentijd waren de hoofden uit de marga Boelan Tenga Soekoe Oeloe, door den luitenant-kolonel de Brauw opgeroepen, te Tebing Tingie gekomen, mededeelende, dat nog maar een gedeelte van de weggeloopene bevolking was teruggekeerd en eene groote menigte zich in de koeboeans bleef ophouden, onwillig tot het doen van eenige diensten en zich geheel aan het gezag onttrekkende. Eenig slecht volk van de marga's Boelan

Tenga, Soekoe Jlier, Moeara Semangoes en proatin Seblas hadden zich mede daar gevestigd. Alles stond onder het gezag van den poeijang Dragam, die den titel van Djago Patty had aangenomen, en doessonshoofden en geestelijken op eigene autoriteit aanstelde; kortom, het was een bijna gevestigde Staat, binnen ons grondgebied, geworden.

Vertrouwende op de ongenaakbaarheid van hunne schuilhoeken, en stellig in de meening verkeerende, dat de troepen niet tot hen konden doordringen, waren zij doof voor alle vermaningen gebleven.

De versterkte koeboeans lagen alle aan de rivier Semangoes, welke in de boschachtige wildernis, tusschen de Moesie en Lematang gelegen, ontspringt, bijna evenwijdig op eenen afstand van 12 à 15 palen met de Moesie voortloopt, en eindelijk bij Moeara Semangoes daarin uitloopt. Het tusschen de Moesie en Semangoes gelegen terrein is laag en moerassig, in de kwade moesson niet te betreden, doch in de goede moesson eenigzins begaanbaar. Er loopen verscheidene voetpaden van de Moesie naar de Semangoes, welke men vroeger niet scheen te willen aanwijzen, doch nu waren de hoofden bereid, om als wegwijzers te dienen.

De luitenant-kolonel de Brauw besloot den 3den Junij met de 1ste compagnie van het 5de, de 3de compagnie van het 7de bataillon en 50 pradjoerits, de hoofden van de Boelan Tenga, alsmede eenige hoofden uit het district Kikim, die daar ook bekend waren, de Moesie af te zakken, tot even boven Tamboen, tot eene plaats, aan den regter oever gelegen en Lobo Sepilie genaamd. Daar zou een genoegzaam sterk detachement debarqueren, om, langs een bestaand voetpad, de koeboeans te bereiken, terwijl de 1ste luitenants J. C. W. Prager en K. F. E. J. Klamberg, kommandanten der op de Moesie gestationneerde detachementen, last ontvingen, zich te Moeara Semangoes te vereenigen en de eenigzins ondiepe Semangoes op kleine praauwen, zoo hoog mogelijk, op te varen, om tot het doel, de vernieling der koeboeans, mede te werken.

De versterkte koeboeans lagen aan eenen zijtak van de Semangoes. Die van Dragam bestond uit 130 huizen, en die van den weggeloopen Wakiel Passirah van de marga Boelan Tenga, ook wel als de krio van Tambangang bekend, uit 30 huizen. Beide waren door eene houten palissadering versterkt. Bovendien bevonden zich nog meer koeboeans op verschillende plaatsen doch niet versterkt, waaronder zich Lessong Batoe door zijne grootte, als bestaande uit 37 huizen, onderscheidde. Den 3den Junij zakte de luitenant-kolonel de Brauw de rivier af, en bereikte des avonds ten 6 ure Lobo Sepilie. De spoedige vaart, stroomafwaarts, waardoor zeker een afstand, over land gerekend, van 50 à 60 palen was afgelegd, maakte, dat de muitelingen geheel onbekend met de komst der troepen waren, of die slechts kort voor het bezoek konden te weten komen. Dadelijk werden toebereidselen voor het debarqueren gemaakt. De kolonne werd zamengesteld uit 35 Europeanen, van de 1ste compagnie van het 5de bataillon en 100 inlandsche manschappen van de 3de compagnie, van het 7de bataillon, daarbij gevoegd 50 pradjoerits en een handmortier, en het kommandement aan den kapitein van het garnizoens-bataillon K. F. van Steijn van Hensbroek opgedragen. Er werden voor 4 dagen levensmiddelen medegegeven. De rest der troepen bleef de ankerplaats en de praauwen bewaken.

Den 4den Junij des ochtends ten $5^1/_2$ ure, marcheerde deze kolonne langs een vrij modderig voetpad af, en stootte reeds ten $6^1/_2$ ure op een versterkte koeboean, van volk uit de doesson Tambangang, welke echter verlaten was, waaruit dus bleek, dat de vijand met de komst der troepen te Lobo Sepilie bekend was.

Ten 11 ure kwam men voor eene verhakking, waaruit eenige schoten vielen, welke beantwoord werden. Ten 12 ure deboucheerde men uit het bosch en stond vrij onverwachts voor eene zware versterking van boomstammen en aarde. Terwijl de kapitein bezig was zijne dispositie tot den aanval te nemen, openden de muitelingen een vrij levendig vuur, waardoor dadelijk de brave, onlangs van pradjoeritshoofd tot adjunct-divisiehoofd in de Kikim aangestelde Kiagoes Kontel sneuvelde, dezelfde, die bij besluit van 7 April 1852, n°. 2, met de medaille voor moed en trouw is begiftigd.

De kapitein liet onmiddellijk den stormmarsch blazen, waarop zoowel Europesche als inlandsche soldaten en pradjoerits met elkander wedijverden om het eerst in de versterking te komen, welke daardoor ook bij den eersten aanloop in onze handen viel. De 2de luitenant F. R. C. Schluter werd hierbij met twee kogels gewond, terwijl ook een Europesche flankeur en twee pradjoerits schotwonden ontvingen. De koeboean van den krio van Tambangang staken toen de muitelingen zelven in den brand, en alles vlugtte met kleine praauwen of al zwemmende de Semangoes over, waarbij menigeen werd doodgeschoten.

Dadelijk werd de marsch naar Tanjong Briengin, de versterkte koeboean van Dragam, aangenomen, hetwelk men binnen het half uur bereikte. Daar hier gelegenheid bestond tot het doen van granaatworpen, zoo werd de handmortier in batterij gesteld, terwijl de pradjoerits naar de rivierzijde werden vooruitgeschoven, met last om te zien, wanneer de muitelingen de rivier over zouden vlugten en dan een signaal te geven. Na den derden worp, die midden in de koeboean sprong, gaven de pradjoerits reeds het signaal, waarop de troepen onmiddellijk tot den storm overgingen en de koeboean, na eenen zwakken tegenstand, zonder verlies genomen werd. Men maakte hier eene menigte goederen buit; ook vielen een paar vrouwen in handen. Den 5den Junij werden de muitelingen nog in alle rigtingen in het bosch vervolgd en nog veel goed buit gemaakt.

In dien tusschentijd waren de detachementen van de Moesie den 2den Junij de Semangoes opgevaren en in den ochtend van den 4den Junij tot aan de monding van een kreekje, Lessong Batoe genaamd, gekomen, van waar de koeboean Lessong Batoe langs een modderig voetpad nog p. m. 5 uren marsch verwijderd was. Na eene kleine wacht bij de praauwen te hebben gelaten, marcheerde de 1ste luitenant Prager met de beide detachementen derwaarts. Behalve eenige geweerschoten vond men geen tegenstand. De nacht werd daar doorgebragt en den 5den teruggekeerd, de Semangoes nog verder opgevaren en de oevers bezocht.

Den 6den werden door den kapitein van Steijn van Hensbroek de versterkte koeboeans vernietigd en in brand gestoken, terwijl door de detachementen onder den 1sten luitenant Prager nog alle talangs van de weggeloopen bevolking werden verbrand.

Den 7den reëmbarqueerden de troepen en was de 1ste luitenant Prager aan de monding der Semangoes teruggekeerd.

In drie maal 24 uren tijds had het rijk van Dragam opgehouden te bestaan en waren over eene uitgestrektheid van 40 à 50 palen al de bekende schuilhoeken van de muitelingen vernield. De luitenant-kolonel de Brauw liet eene publicatie achter aan de hoofden van de Boelan Tenga, waarbij de weggeloopen bevolking gelast werd om binnen 14 dagen in de doessons terug te zijn; op straffe van anders door pradjoerits vervolgd te worden, tot dat zij dood, gevangen of over de grenzen waren gejaagd. Des avonds hoorde men dat al veel volk wenschte terug te keeren, indien zij slechts vergiffenis konden bekomen.

8 Junij. Na de pradjoerits over land naar Tebing-Tingie te hebben teruggezonden, zakte de luitenant-kolonel de Brauw af tot Moeara Semangoes, had daar nog eene lange conferentie met de hoofden over verschillende zaken, alsmede over de doelmatigheid om al of niet een detachement op de Moesie te laten. Na rijpe overweging geloofden zij dat het beter was de militaire magt van de rivier terug te trekken; zij vermeenden dat de gevlugte bevolking nu van zelf terug zou keeren en dat de veiligheid der rivier niets meer te vreezen had. Ook hier werd berigt ontvangen, dat de weggeloopene bevolking terug wenschte te keeren en gebrek aan levensmiddelen had.

Dien ten gevolge is de luitenant-kolonel de Brauw den 9den Junij verder afgezakt, het detachement van den 1sten luitenant Prager medenemende, terwijl het detachement van het 5de bataillon, onder den 1sten luitenant Klamberg, last verkreeg naar Tebing Tingie te gaan om deszelfs compagnie te rejoigneren. Na nog eenige zaken in de Moesie Jlier geregeld te hebben, is de luitenant-kolonel de Brauw den 13den des morgens ten 9 ure te Palembang teruggekeerd. In de Moesie Jlier kreeg z.ed. gestr. de tijding dat het naar Djambie uitgeweken volk mede aanzoek deed om terug te keeren. Ook hun werden 14 dagen tijds gegeven om zich te decideren, zullende zij na dien tijd niet meer worden aangenomen.

De tijdingen van Tebing Tingie liepen tot den 10den Junij. De rust was niet meer gestoord geworden; doch Radja Tiang Alam, blijkende niet zoo erg gewond te zijn geweest als men wel dacht, moet eenigen tijd na het vertrek der troepen in de Lintang Kirie zijn teruggekeerd.

Een der hoofden van de Lintang Kirie, den depatti van Moeara Semo, die zich onderworpen had, heeft hij bij zich gelokt en om hals gebragt. Dit heeft de verbittering in de Ampat Lawang zelf zeer tegen hem aangewakkerd, zoodat hij nu niemand meer schijnt te vertrouwen dan die van zijn eigen soekoe zijn. Vier Palembangers (inwoners van de hoofdplaats), die laag genoeg zijn geweest zich bij hem op te houden en niet terug durfden keeren, alsmede twee Passumahers uit de Passumah Oeloe Lintang, die mede tot zijn gevolg behoorden, heeft hij laten ombrengen, uit vrees dat zij soms den prijs van duizend Spaansche matten, op zijn hoofd gesteld, wilden verdienen.

Overigens was alles in de Ampat Lawang rustig en werden vele koopwaren naar Tebing Tingie afgebragt.

In alle andere streken der residentie heerscht eene gewenschte rust: de nog onwillige grensdistricten Moelak Oeloe, Goemaij Oeloe en Oeloe Enim Semendo houden zich stil.

Met Z. M. stoomschip *Borneo*, den 15den des namiddags ter reede van Palembang gekomen, zouden den 18den naar Batavia vertrekken twee compagnien van het 13de bataillon, sterk 6 officieren en 173 onderofficieren en manschappen.

Aan de Javasche couranten tot den 23sten Junij jl. loopende, ontleenen wij nog het volgende.

Onder dagteekening van den 10den Januarij jl., is door den Gouverneur-Generaal de volgende beschikking genomen:

» Gelezen: de missive van den Minister van Kolonien, van 11 December 1851, lit. A n°. 4/938, te kennen gevende:

dat uit de dezerzijdsche missive van 28 September 1851 n°. 674/15, en het daarbij medegedeelde berigt van den directeur-generaal van financien, van 25 September 1851, n°. 6314, gebleken is, dat art. 2 van 's Konings besluit van 15 October 1849, n°. 53 (*Indisch Staatsblad* 1849, n°. 62), in Indie niet wordt verstaan overeenkomstig de bedoeling welke men in Nederland bij het ontwerpen van de daarin vervatte bepaling daarmede heeft gehad;

dat wel, volgens de letter van het aangehaalde artikel, van den verlofstijd, tot herstel van gezondheid, buiten Nederlandsch Indie doorgebragt, in geen geval meer dan een jaar als Indische diensttijd, bij de berekening van het pensioen der burgerlijke ambtenaren, kan worden toegelaten;

doch dat het niet twijfelachtig is, dat het in de intentie heeft gelegen, om bij de toepassing der voorschreven bepaling, elk verlof, in de bovenvermelde categorie vallende, op zich zelf te beschouwen, en niet den gezamenlijken tijd welken men afwezig is geweest, in geval men meer dan éénmaal verlof wegens ziekte heeft bekomen;

dat het gemelde artikel welligt eenige meerdere duidelijkheid zou bezitten, indien hetzelve ware gesteld als volgt:

» Van een verlof, tot herstel van gezondheid, buiten Nederlandsch
» Indie doorgebragt, zal de helft, doch in geen geval meer dan één jaar,
» als Indische diensttijd, bij de berekening van het pensioen, worden
» toegelaten";

dat elk verlof, wegens ziekte, buiten Indie doorgebragt, alzoo voor de helft, behoudens een maximum van één jaar, in aanmerking komt; hetzij die verloven voor korteren of langeren tijd zijn verleend, hetzij dezelve elkander spoedig opvolgen, of dat tusschen dezelve eene groote tijdsruimte ligt;

dat daarentegen van een en hetzelfde verlof, al duurde het ook verscheidene jaren achter elkander, niet meer dan één jaar als diensttijd mag worden toegelaten;

dat het Indische bestuur, voor zooveel noodig, zich als gemagtigd kan beschouwen, om artikel 2 van 's Konings boven aangehaald besluit van 15 October 1849 n°. 53 (*Indisch Staatsblad* 1849 n°. 62) voortaan in den bedoelden zin te doen opvolgen,

Gevende enz.,

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Aanteekening van het vorenstaande te houden, en de aan artikel 2 van 's Konings besluit van 15 October 1849 n°. 53 (*Indisch Staatsblad* 1849 n°. 62) gegeven uitlegging bekend te maken door opname in het Staatsblad van Nederlandsch Indie.

Ten tweede," enz.

BATAVIA, 4 *Junij.*

» In de *Javasche Courant* van den 26sten Februarij, n°. 16, dezes jaars, en in een paar vorige nommers, komen eenige berigten voor nopens de vermaarde reizigster, mevrouw Ida Pfeiffer. Gelijk in ons n°. 16 werd aangekondigd, heeft zij de reis van Serawak naar de Nederlandsche bezittingen op Borneo volbragt, en bevindt zich thans in deze hoofdstad.

In de Britsche bezittingen is mevrouw Pfeiffer overal met de hartelijkste voorkomendheid en gastvriendschap ontvangen; overal is men haar in haar belangrijk doel, om de landen, volken en natuurgewroch-

ten in dit deel der aarde van nabij te onderzoeken en te beschrijven, met den meesten ijver behulpzaam geweest. Dit heeft ook in de Nederlandsche bezittingen op Borneo plaats gevonden, en de beroemde reizigster zal voorzeker op Java met niet minder gastvriendschap en belangstelling ontvangen worden dan bij onze Britsche naburen. Bereids verneemt men dat de heer van Rees, resident van Batavia, haar uitgenoodigd heeft om, gedurende haar verblijf in deze hoofdstad, over zijne woning te beschikken.

Mungo Park, Denham, Clapperton, Caillé en andere stoutmoedige mannen mogen alle gevaren getrotseerd hebben om de kennis van vreemde landen en volken uit te breiden; maar zulk een moed, zulk een ijver werd zeer zelden, zoo immer, bij eene vrouw aangetroffen. Mevrouw Pfeiffer ontziet noch moeite noch gevaren, om haar doel tot bevordering der wetenschap te volvoeren, en de beschrijving van hare togten draagt overal de kenmerken van een fijn oordeel en van eene ongemeene scherpzinnigheid.

Het is nu vijf maanden geleden dat mevr. Pfeiffer van Singapore vertrokken is om zich naar Serawak te begeven, van waar zij, vergezeld van eenen vreemden bediende, haar door den heer Brooke jr. afgestaan, langs de rivieren, en voorts te voet, in omtrent vier weken tijds, door de landstreken der Daijaks, de reis naar Pontianak heeft volbragt.

Mevrouw Pfeiffer is 55 jaren oud, maar hare buitengewone levendigheid van geest — *spiritualiteit* zoude men kunnen zeggen — doet haar veel jeugdiger schijnen; eene begoocheling waartoe welligt ook hare middelmatige en tengere gestalte iets bijdraagt.

Mevr. Pfeiffer bezocht achtereenvolgens het Heilige Land, IJsland en Scandinavie, voorts Brazilie, Valparaiso, Tahiti, Canton, Singapore, Ceylon, Madras, Calcutta, Benares, Allahabad, Agra, Delhi, Bombay, Bagdad, Mesopotamie, Babylon, Mossul en Ninivé, Perzie, den Tigris, Armenie, Georgie en Mingrelie, Europisch Rusland, Kertsch en Odessa, Constantinopel en Athene.

Hare werken worden in alle talen van Europa wereldkundig gemaakt. Zij zijn in Weenen in de Duitsche taal in druk gegeven, en te Londen in de Engelsche taal overgezet door William Hazlitt. Men verneemt met genoegen dat ook eene Hollandsche vertaling in Nederland het licht zal zien.

Bovendien is onlangs daarvan eene korte vertaling uitgegeven in Longman's Traveller's Library te Londen.

Op verzoek van Z. Exc. den Gouverneur-Generaal zal mevrouw Pfeiffer zich morgen (den 5den Junij) naar Buitenzorg begeven, van waar zij eenige togten zal ondernemen naar de gebergten in de Preanger landen.

Aanvankelijk heeft zij het voornemen om daarna Sumatra, Celebes, de Molukken, en de kust van Nieuw Guinea te bezoeken."

— » Als eene groote bijzonderheid wordt medegedeeld, dat in den nacht van den 1sten op den 2den Mei jl., in de dessa Grantong, afdeeling Poerbolingo, residentie Banjoemaas, aan verval van krachten is overleden het dessahoofd aldaar genaamd Nooriman, in den hoogen ouderdom van 115 jaren.

Volgens verhalen van zijne kinderen en kindskinderen, was hij 17 jaren oud toen het Soerakartasche rijk van het Djokjokartasche werd afgescheiden, hetwelk in het jaar 1755 heeft plaats gevonden, zoodat hij omstreeks het jaar 1738 moet geboren zijn.

De overledene is 4 malen gehuwd geweest en laat, behalve 8 kinderen, waarvan het oudste 72 en het jongste 16 jaren telt, 17 kleinkinderen en 15 achterkleinkinderen na.

Tot op het laatst van zijn leven was hij in het genot van al zijne geestvermogens, en liep hij nog naar de rivier en de naburige doekoe (gehucht), onder zijne dessa ressorterende."

— » In de residentie Japara, en bijzonder in het regentschap Pattie, zijn in den laatsten tijd de wilde varkens op eene schromelijke wijze vermenigvuldigd, dermate dat de resident het noodig heeft geacht maatregelen te nemen om die, voor landbouw en cultuur zoo schadelijke, vermenigvuldiging krachtdadig te keer te gaan.

Met dit voornemen heeft de resident in de maanden Maart en April stelselmatige drijfjagten aangerigt, in gelijker voege als hij die in vroegere jaren zelf bijgewoond heeft op de landen van den pangheran Mangkoe Negoro in Soerakarta.

De uitslag dezer par-force-jagten is voortreffelijk geweest, vermits er in het gemelde tijdvak niet minder dan 5395 wilde varkens zijn gedood.

De bevolking heeft nog niet leeren inzien, het voordeel dat voor haar daarin gelegen ligt; vooral, wanneer in aanmerking wordt genomen, dat het grootste gedeelte der gedoode varkens bestaan heeft uit dragtige zeugen.

De min gegoede Chinezen hebben ook voordeel bij die jagten gehad, want zij hebben het vleesch van een aantal varkens niet alleen tot voedsel genuttigd, maar hebben er zelfs dingding tot verkoop van bereid.

De resident is voornemens na den afloop van den suikerrietoogst op nieuw eenige drijfjagten te doen aanrigten, ten einde de suikerrietvelden, zooveel mogelijk, voor gebeurlijke aanrandingen der wilde zwijnen te beveiligen.

De goede zorg welke aan het daarstellen van de paggers om de rietvelden wordt besteed, is oorzaak dat slechts weinig schade daaraan wordt toegebragt."

— » Den 17den Februarij jl. zijn te Boero, en den 26sten daaropvolgende te Amboina, aangekomen de gezagvoerder van het Engelsche schip *Emperor of China*, benevens een passagier en 20 man der equipagie. Dit schip, bestemd naar China, verliet den 11den October des vorigen jaars de stad Londen, en was den 10 Februarij jl. op de hoogte van het eiland Pinanko, van daar koers stellende om het rif van het eiland Velthoen te vermijden.

In den nacht van den 11den Februarij stiet het schip op een rif, blijkende te zijn het *Kokos*-rif, en liggende op 124° 20′ Oosterlengte en 6° 45′ Zuiderbreedte.

Alle inspanning werd te vergeefs aangewend om het vaartuig weder vlot te krijgen; in korten tijd liep het geheel vol water, zoodat men besloot zich in de booten te redden.

Den 15den Februarij werden de schipbreukelingen opgenomen door het Amerikaansche schip *Far West*, gezagvoerder Breand, bestemd naar Hongkong; doch den 17den daaraanvolgende te Boero weder aan wal gezet, op grond dat niet genoeg provisien aan boord waren.

Nadat de schipbreukelingen te Amboina zijn verpleegd, werden zij van daar den 7den April jl., per het schip *Jadul Kariem*, gezagvoerder Scheel, naar Soerabaija gezonden. Gedurende hun verblijf te Amboina is één man der equipagie overleden."

BATAVIA, 8 *Junij.*

» Van Tjiandjoer wordt gemeld, dat bij de uitbarsting van den vulkaan Gedeh, in den morgen van den 28sten Mei jl., eene groote hoeveelheid steenen, van 2 tot 12 voeten diameter, en asch zijn uitgeworpen, die den groententuin te Kedong Badak hebben beschadigd en genoegzaam overdekt.

De tuinjongens dien ten gevolge gevlugt zijnde, bleef het huis te Kedong Badak verlaten; het dak is door de vallende steenen ingeworpen en nedergekomen op een vuur, op hetwelk men rijst gekookt had, en waardoor het huis geheel verbrandde."

BATAVIA, 15 *Junij.*

In het laatst van het jaar 1844 werd aan den ingenieur der 3de klasse van den waterstaat en 's lands gebouwen, S. Dik Cornsz., opgedragen het doen der noodige opnamen en het opmaken der vereischte projecten voor eene herstelling of wel geheele vernieuwing van den vermaarden houten stuwdam in de rivier Sampean, ook genoemd de Panaroekansche rivier, in de afdeeling Panaroekan, residentie Bezoekie; alsmede voor de daarstelling eener voor den landbouw meer geëvenredigde waterverdeeling in de drie aldaar aangelegde irrigatie-kanalen, dan tot dien tijd had plaats gehad.

Deze opnamen deden blijken dat er bij de voorgenomene zware reparatie of wel geheele vernieuwing van den houten stuwdam, geheel bijzondere en welligt nog nooit te zamen geloopen hebbende zwarigheden zich voordeden, namelijk:

1°. De dam moest minstens vier voet hooger worden gemaakt, om aan 4000 bouws sawavelden, welke door één der irrigatie-kanalen werden gevoed, het noodige water te verzekeren.

2°. De dam mogt echter niet hooger worden opgemaakt, omdat de bandjirs alsdan tot boven den oever zouden stijgen, waar zij telkens groote verwoestingen zouden aanrigten.

3°. Het benoodigde vier voet hoogere peil voor het eene kanaal moest uit de beide andere irrigatie-kanalen worden geweerd; want de door deze laatsten gevoed wordende 9600 bouws sawavelden kregen reeds bij de bestaande waterverdeeling eerder te veel dan te weinig water, en zouden dus bij een vier voet hooger peil altijd moeten mislukken, door herhaaldelijk te verwachten overstroomingen.

4°. Dat al wat men onder gegevene omstandigheden ook mogt ontwerpen, altijd het nieuwe werk een arbeid zou zijn, voor welker daarstelling eenige jaren tijds zouden gevorderd worden, om welke redenen men moest verwachten dat het in den nog onvoltooiden staat al de uitwerkselen van ten minste twee westmoessons te verduren zou hebben, en er dus zeer belangrijke en in hunnen aard niet te voorziene tegenspoeden bij de uitvoering konden voorkomen.

Onder deze moeijelijke omstandigheden kwam de hoofdingenieur van den waterstaat en 's lands gebouwen, J. Tromp, op het denkbeeld om een nieuw rivierbed te graven benoorden het bestaande; aan dit nieuwe bed de dubbele wijdte te geven van het oude, en het voorts met eene bogt beneden den ouden dam weder in de oude ravijn te doen uitkomen; den bodem van deze uitgraving zoo hoog te laten liggen, als de voor de genoemde 4000 bouws sawavelden benoodigde stuwhoogte vereischte; zijnde vier voet hooger dan de oude damshoogte, en de vereeniging van dit nieuwe bed met den bodem der oude ravijn te verzekeren, door eenen steenen overlaat van 250 voeten capaciteit.

Deze wijde opening zou dan het bandjirpeil verlagen, en men verkreeg het voordeel eener hoogere opstuwing, wanneer dan tevens de oude rivier voor den ouden dam met een zwaren dijk werd gedigt, van zoodanige kruinshoogte, dat die boven het bandjirpeil uitkwam.

Om de derde groote zwarigheid te boven te komen, stelde de ingenieur Dik voor om de beide andere irrigatie-kanalen met zeer diep gefundeerde keersluizen te sluiten, van zoodanige sterkte, dat zij de zwaarste bandjirs zouden kunnen keeren, en tevens met de eigenschap om ten allen tijde geopend en gesloten te kunnen worden, zonder dat de beweegbare waterkeeringen door aanslibbing konden worden geklemd.

In de vierde zwarigheid moest men berusten, en door waakzaamheid en overleg de tegenspoeden, welke men gedurende de uitvoering moest verwachten, zooveel doenlijk trachten af te wenden.

Deze denkbeelden tot een geheel te vereenigen en voorts daarvan de noodige project- en detail-teekeningen, met de daarbij behoorende begrootingen, te maken, werd aan den laatstgenoemden ingenieur opgedragen, die met deze belangrijke werkzaamheden in de eerste helft des jaars 1845 gereed kwam.

De westmoesson van 1844 op 1845 en die van 1845 op 1846 bragt geene schade toe aan den ouden dam, maar de bandjirs in den westmoesson van 1846 op 1847 hadden zulke vernielende krachten op het oude werk uitgeoefend, dat een langer uitstel met de nieuwe waterwerken onraadzaam geacht werd.

De Regering bepaalde dan ook dat de nieuwe werken volgens de bovengemelde plannen en begrootingen zouden worden uitgevoerd, en stelde daarvoor achtervolgens de noodige fondsen beschikbaar.

De uitvoering werd aan den gemelden ingenieur opgedragen. Op den 26sten Mei 1847 stak men de eerste spade in den grond. Den 20sten Julij daaraanvolgende werd de eerste steen gelegd door den toenmaligen resident van Bezoekie en commissaris van het gouvernement voor de Balische aangelegenheden J. F. T. Mayor.

De werkzaamheden, aldus aangevangen, werden, onder de leiding van den ingenieur Dik, met ijver voortgezet tot in het laatst van 1850, toen hij eene nieuwe bestemming kreeg in de residentie Samarang.

Vele en zeer groote moeijelijkheden werden er bij de uitvoering, vooral gedurende den westmoesson van 1847 op 1848, ondervonden; doch op beleid en volharding rustte een zigtbare zegen, want niettegenstaande bij dien westmoesson de bandjirs buitengewoon vroeg invielen en hunne krachten op het onvoltooide werk uitoefenden, was hetzelve op het einde van 1848 reeds zooverre gevorderd, dat de bovengemelde overlaat gereed, het nieuwe rivierbed gegraven, bemuurd en aan den overlaat aangesloten, de oude rivier met eenen dijk van meer dan voldoende hoogte gedigt, en deze aan den voorkant door eenen muur tot afwering der bandjirs bekleed was.

Gedurende den westmoesson van 1848 op 1849, toonden deze nieuwe werken dat zij in alles aan hunne bestemming beantwoordden, en werd verder de fundeerput voor eene der sluizen gereed gemaakt. In den loop van 1849 kwam deze sluis tot stand en werd den 24sten December van dat jaar geopend.

Al dadelijk moest zij de bandjirs van 1849 op 1850 weêrstand bieden, doch voldeed ook toen bij uitstek aan de verwachting. Vroeg in het voorjaar van 1850 werd er een aanvang gemaakt met de tweede sluis, die in het najaar, toen de ingenieur Dik, uit hoofde van de hem opgedragene opnamen in de afdeeling Damak, residentie Samarang, de werken niet verder kon blijven dirigeren, nog niet geheel voltooid was; zijnde de voltooijing daarvan aan den ingenieur J. H. Hoijer opgedragen.

Men koestert thans de gegronde hoop, dat door de daarstelling dezer waterwerken aan vele duizenden menschen het welslagen van den rijstbouw, en aan het gouvernement de landrenten over ongeveer 14,000 bouws uitmuntend rijstland, en het bestaan van twee reeds aldaar opgerigte suikerfabrieken, verzekerd zal zijn."

— » In de residentien Madioen en Palembang zullen scholen worden opgerigt voor het geven van lager onderwijs aan kinderen van Europeanen en derzelver afstammelingen."

— » Op de aan den Sultan van Lingga toebehoorende Natoena-eilanden schijnen onlangs knevelarijen en mishandelingen gepleegd te zijn, door zekeren toeankoe Saïd, bloedverwant van den Sultan van Lingga, die dit jaar aan het hoofd stond der praauwen welke die vorst jaarlijks daarheen zendt om de belastingen te innen.

Toen dit te Riouw vernomen werd is, in overeenstemming met den Sultan van Lingga en den Onderkoning van Riouw, Zr. Ms. schoenerbrik *Dolphijn* op den 22sten April daarheen vertrokken, aan boord hebbende den radja Endoet, bloedverwant van den Onderkoning van Riouw, met last om toeankoe Saïd af te halen en, bij verzet, gevankelijk naar Riouw terug te voeren.

Den 5den Mei kwam de *Dolphijn* ter bestemder plaatse aan en den volgenden dag ging de radja Endoet naar den wal, van waar hij den 7den terugkeerde met de tijding, dat toeankoe Saïd genegen was aan de oproeping te voldoen.

Laatstgenoemde heeft zich dan ook den 9den op de *Dolphijn* ingescheept, en is den 14den daaraanvolgende te Riouw aangekomen. Voorloopig is hem het eiland Penjingat tot verblijfplaats aangewezen."

— » Tot radja van Taboekan (residentie Menado) is benoemd Hendrik David Paparang, zoon van den op den 8sten April 1850 overleden radja aldaar N. Paparang, en voorts bepaald, dat gedurende diens minderjarigheid het bestuur in zijnen naam zal worden uitgeoefend door Jacobus Manosol, president-radja te Taboekan, en Zacharias Magambah, djoegoegoe aldaar."

BATAVIA, 23 *Junij*.

» Betrekkelijk den *artillerie-constructiewinkel* te Soerabaja worden aan het inspectie-verslag (Januarij 1852) van den directeur dier inrigting den majoor der artillerie C. G. von Dentzsch, de volgende wetenswaardige bijzonderheden ontleend.

De beide stoomwerktuigen beantwoorden volkomen aan het doel. Het groote, een nominaal vermogen van 15 paardenkrachten bezittende, maakt, bij eene stoomdrukking van 2.13 atmospheer op den stoommeter, 26 slagen in de minuut. Eenen zuigerslag van 0.915 el hebbende, bij eene middellijn des cylinders van 38.2 dm., zoo ontwikkelt dat werktuig een vermogen van 12.76 p. k., of wel eene kracht, welke noodig zijn zou om een gewigt van 57,420 ponden in ééne minuut ééne el hoog te ligten. Die beweegkracht is ruim voldoende om, behalve den ventilator voor 22 smidsvuren der smeden en dien tot het aanblazen van den coepolovens, al de draaibanken, de beide boorwerktuigen, de schroefsnijwerktuigen en de metaalschaafbank met de vereischte snelheid in beweging te brengen.

De verbeterde inrigting van den vuurhaard en de vuurgangen, na eene reeks van proeven, in de maand Augustus 1851 tot stand gekomen levert even als bij die van het kleine stoomwerktuig, voortdurend bezuiniging in de brandstof op. Vóór die verbetering bedroeg het dagelijksch verbruik voor beiden te zamen 1511.2 Ned. ponden steenkolen, thans slechts 1344.7, alzoo 166.5 ponden minder, hetgeen in één jaar ongeveer 50,000 ponden, eene waarde van f 890 voorstellende, uitmaakt.

Vergelijkende proeven, genomen met Newcastle tegen Borneosche steenkolen, gaven het resultaat, dat bij eene constante stoomspanning van 3.23 pd. op den vierkanten duim in den ketel, het verbruik der eerste zich tot dat der tweede verhield als 1.42 : 1 en bij het kleine stoomwerktuig als 1.61 : 1, of gemiddeld als 1.5 : 1. De meerdere voortreffelijkheid der Borneosche steenkolen boven de goede Europesche is hierdoor, voor den constructiewinkel althans, bewezen geworden.

Het kleine stoomwerktuig, van een nominaal vermogen van 10 paardenkrachten, werkt doorgaans slechts met eene stoomspanning van 1.6 atmospheer op den stoommeter; 45 slagen van 0.61 el in de minuut makende, bij eene middellijn des cylinders van 29.7 dm., ontwikkelt het onder die omstandigheden een vermogen van 6.5 p. k., en brengt dan het zaagwerktuig, alsdan 3 à 4 sneden te gelijk makende, met de gevorderde snelheid in beweging. Er schiet dan nog kracht genoeg over om, behalve de kogelpers en de ontbaardmachine, nog twee schroefsnijbanken en twee boorwerktuigen in beweging te brengen.

De kogelpers heeft in het tijdvak van medio Maart 1851 tot 20 November 2,500,000 kogels voortgebragt, en ware het oponthoud door eene staking van den aanmaak van kogelkistjes niet voorgekomen, dan had de productie zonder moeite tot 3 millioen kunnen klimmen. Aan de eerste 2 millioen kogels zijn gebezigd 52,580 ponden lood n°. 1 en 2,511 ponden n°. 2, te zamen 55,091 ponden. Het gewigt van die 2 millioen kogels bedraagt 54,700 ponden, zoodat bij de vervaardiging een zeer gering verlies van 0.71 pct. geleden is.

Van de groote pers, tot het drukken van gaten en het persen van schijven, wordt een zeer veelvuldig gebruik gemaakt, en dit nuttige werktuig werpt door besparing van veel handenarbeid dagelijksche voordeelen af.

Door den zaagtoestel werden in 1851 171,980 kub. ellen constructiehout geleverd.

Telkens, wanneer er gereedschappen hersteld moeten worden, is men er op bedacht om ze tot den doelmatigsten vorm te brengen. Op die wijze is van lieverlede het zoo gebrekkige, vroeger door den Javaan gebezigde, gereedschap uit de smederij verdwenen, en treft men er thans geen ander dan het gebruikelijke Europesche aan. Deze gewigtige verbetering heeft zonder de minste moeijelijkheid van de zijde der Javaansche werklieden plaats gegrepen.

Op gelijke wijze wint het gebruik van Europesche gereedschappen bij de timmerlieden en wagenmakers veld; doch van het klassieke disseltje zijn zij vooreerst niet af te brengen.

De smederij. — Het smeden met Borneosche steenkolen, waarmede men in de voormalige fabriek Phoenix reeds begonnen was, is gedurende het gansche jaar 1851 volgehouden.

Des directeurs overtuiging, dat door het gebruik van die door Indie zelve voortgebragte brandstof een aanzienlijk geldelijk voordeel en beter werk tevens zou verkregen worden, werd spoedig door de zeer bekwame opzieners Reekers en Haring gedeeld. Zij plantten die betere overtuiging op den anders zoo aan vroegere gewoonten gehechten Javaanschen werkman over, en het behoort hun dank geweten te worden, dat de artillerie-constructiewinkel het bewijs leverde, dat het vroeger en nu nog door velen aangekleefde gevoelen, als of het tot de onmogelijkheden behoorde den Javaan aan een steenkolenvuur te doen arbeiden, slechts een vooroordeel was. De moeijelijkste beslagdeelen, als kruisen voor stelschroeven en oogbeslagen voor wal-affuiten, zijn alzoo door deze werkplaats op de meest volmaakte wijze voortgebragt. De Javaansche smeden beloonen door hunne snel toenemende geoefendheid de aanhoudende zorgen aan hunne opvoeding besteed, en men mag aannemen dat, zoodra het ambacht in eene goede smederij zal zijn overgebragt, en zoolang het de bovengenoemde opzieners aan het hoofd hebben zal, de smederij van den constructiewinkel volkomen op de hoogte van den tijd wezen zal.

De smeden (van de compagnie artillerie-werklieden) tellen geenen enkelen vuurwerker, en laten zich in het zoogenaamde bankwerken door de Javanen op zijde en zelfs voorbijstreven. Het eigenlijke smeden geschiedde door de Javanen, en zoo volkomen als men slechts verlangen kan. Tegenover de slechts flaauwe hoop van ooit een genoegzaam aantal ervaren Europesche smeden te zullen bezitten, is het bemoedigend te kunnen stellen, dat het aan Javaansche vuurwerkers niet ligt ontbreken zal.

Tot het beheer van de smederij behoort dat over de koper- en blikslagers, die onder de oordeelkundige leiding van de gemelde opzieners steeds werk afleverden, hetwelk den toets volkomen doorstond.

De timmermanswinkel. — Deze werkplaats werd met zeer veel overleg en ijver door de opzieners Huijsdens en Sprenger bestuurd.

Door gebrek aan droog hout konden er, behalve 12 bergaffuiten van 3 pd. in 11 1/2 duim, geene stukken van aanbelang aangemaakt worden en moest zich de arbeid hoofdzakelijk bepalen tot den aanmaak van een groot getal kogelkistjes en de herstelling van uit de oorlogsmagazijnen aangevoerd materieel.

Het mag niet onvermeld gelaten worden, dat de vervaardiging van kogelkistjes, met hunne vele groeven en sponningen, vroeger een allervervelendste arbeid was. Zulks deed naar middelen omzien tot verbetering in het bedrijf en het is den onder-opziener over de instrumentmakers Schwullie gelukt het vraagstuk volkomen op te lossen.

Aan de gewone draaibank voor de houtdraaijers bragt hij eene, tusschen halzen draaijende, horizontale cylindrieke staaf aan, welke op haren omtrek even zooveel deels platte, deels halfronde beitels draagt, als er sponningen en groeven in elk der wanden van een kogelkistje voorkomen. Door nu het te bewerken zij- of eindstuk onwrikbaar op een support te spannen en, alzoo bevestigd, door middel van den zwengel, op den behoorlijken afstand, onder langs de snel ronddraaijende, van die beitels voorziene, staaf te schuiven, freest iedere beitel zijne eigene groef en sponning uit, en het zijstuk komt aan de andere zijde geheel toebereid voor den dag.

Door deze even eenvoudige als schrandere inrigting, zijn de kosten van arbeidsloon voor 100 kistjes, uit de hand gemaakt f 67,70 kostende, tot op f 41.60 verminderd geworden.

In het oog vallend is het, dat de wijze van vellen en het op stam uitlezen der boomen in de bosschen zeer aanmerkelijk verbeterd is en dat men aan die verrigtingen tegenwoordig veel zorg toewijdt. Wanneer men nu het geheel dan wel boschkant beslaan der stammen zal hebben nagelaten en eenvoudig de ronde stammen levert, dan zal deze allergewigtigste aangelegenheid op de verlangde hoogte gebragt zijn.

De instrumentmakers-werkplaats. — De opziener Kiel heeft er zich bepaald op toegelegd om enkele bankwerkers, die aanleg toonden, naar behooren op te leiden. Aan de bewonderenswaardige leerzaamheid van die menschen en den bijzonderen takt van Kiel, om met hen om te gaan, moet het toegeschreven worden, dat deze werkplaats tegenwoordig vier zeer bruikbare instrumentmakers bezit.

De metaal- en houtdraaijerij. — Deze werkplaats, onder het bestuur van den onderopziener over de instrumentmakers Schwullie, heeft eenen gang genomen, welke weinig meer te wenschen overlaat. Zij bezit bekwame werklieden en zeer goede werktuigen.

De door Schwullie uit zeer eenvoudige middelen zamengestelde draaibank, tot het maken van kogel- en granaatklossen, buizen en dergelijke, vijf supports bevattende, kan om hare doelmatigheid als een voorbeeld gesteld worden.

De groote hoeveelheid walbusklossen, welke aangemaakt moesten worden, en het destijds bestaande gebrek aan bekwame houtdraaijers, gaven aanleiding dat men naar de middelen omzag om die klosjes machinaal te vervaardigen en zich alzoo onafhankelijk van den werkman te maken. Die vraag werd door den opziener Kiel op eene meesterlijke wijze opgelost. Door eene op eene kleine draaibank aangebragte inrigting, ongeveer als eene stangenbank voor stangen, hoedanig er zich eene te Batavia in het atelier bevindt, verkreeg men van de voorloopig vierkant gezaagde latten, cylinders van ééne à twee el lengte, bij eene middellijn, gelijk aan die der klosjes. Op eene tweede bank vormde een snel ronddraaijende en behoorlijk gecentreerde halfronde beitel het logement voor den kogel, in de einden van de door eenen geleider van messing geschovene cylinders. De groef voor het bindsel werd onveranderlijk op dezelfde plaats door eene cirkelvormige frees gevormd, en eindelijk sneed een klein circulair zaagje het tot zoo ver voltooide klosje op de juiste maat af. 1000 klosjes kosten op die wijze aan materialen en arbeidsloonen f 2.13. Vroeger in 1850 kostten elders de 1000 klosjes f 31.67. Op de 63,000 stuks, welke op de bovenbeschrevene betere wijze aangemaakt werden, geeft dit eene bezuiniging van f 1862.02.

Getah-pertja. — De pogingen, welke in den constructiewinkel in het werk gesteld werden om de getah-pertja te leeren bewerken, zijn door de volharding van reeds meermalen genoemden Schwullie met den besten uitslag bekroond geworden.

Het allereerst zijn uit die stof geperst geworden de bekleedselen der zuigers van de brandspruiten van den winkel. Deze eerste proef viel zoo gunstig uit en die omkleedingen toonden door hare ondoordringbaarheid door water zulk een beslissend voordeel boven de lederen, die het beurtelings nat worden en uitdroogen niet weêrstonden, dat het bepaaldelijk invoeren derzelve wenschelijk wordt geacht.

De proef om de wateremmers, welke bij de batterijen medegevoerd worden, van getah-pertja te vervaardigen, viel daarna mede zeer naar wensch uit. Twee zulke emmers werden in weinige minuten tijds op eene der draaibanken geperst. Daartoe werd de gegoten ijzeren matrijs aan de vaste pop bevestigd, terwijl de stempel, die het binnenste der emmers moest vormen, eveneens met den support verbonden, door middel van den zwengel met kracht in de matrijs kon gedrukt worden, waarbij eene zekere hoeveelheid der voorloopig heet gemaakte getah-pertja nauwkeurig uitwendig den inwendigen vorm der matrijs en inwendig de gedaante van den stempel aannam. Zoo verkreeg men eenen stevigen emmer, waarvan de bodem en de ooren met het overige geh

uit één stuk, zonder ergens eenen naad, bestond. De hengel werd er in de smederij aan gemaakt. Zulk een emmer zal op ongeveer f 1.15 te staan komen, terwijl een lederen f 4 en een ijzeren f 16 kosten zal.

Een der bovengenoemde bekleedselen was van gevulcaniseerde getah-pertja vervaardigd, waardoor dergelijke voorwerpen eene grootere stevigheid verkrijgen. De directeur bemerkt echter, dat men in een der laatste nommers van Dingler's Polytechnisches Journal eene waarschuwing tegen de gevulcaniseerde getah-pertja vindt, als zou zij niet tegen den invloed der lucht bestand zijn. De tijd na de vervaardiging was echter nog te kort om ten deze iets beslissends te leeren.

De ijzergieterij. — Deze werkplaats, welke van af het bestaan van den artillerie-constructiewinkel op de doelmatigste en minst kostbare wijze tot projectilen-gieterij is ingerigt geworden, voldeed in allen opzigte aan de verwachting. Zij telt, onder de leiding van den opziener Waaijfoort en den onderopziener Stolk, thans reeds verscheidene goede Javaansche vormers en gieters. Ook weder voor dit ambacht toont de Javaan veel aanleg te hebben. Daar echter het vormen en gieten een zwaar werk is, en voor dit klimaat een bijzonder warm bedrijf, zoo gebeurde het niet zelden dat men reeds zeer bedrevene werklieden verloor en zich met koelies moest behelpen, hetgeen eene aanhoudende opleiding ten gevolge had en minder voordeelig voor de productie was.

Uitsluitend werd er met leem en zandsoorten, welke in 1850 door den kapitein Vreede en den opziener Waaijfoort, in het regentschap Sidajoe (residentie Soerabaija) werden gevonden, gearbeid, waardoor men van dien kant onafhankelijk van het moederland is geworden en groote kosten worden bespaard. Deze leem- en zandsoorten voldoen voor alle vormwijze bij uitnemendheid, en worden nu jaarlijks bij inschrijving door particulieren geleverd.

De kopergieterij. — Bij het in 1850 door den kapitein Vreede, in de fabriek Phoenix gebouwde smeltfornuis voor brons, messing enz., werd in deze werkplaats een loodsmeltoven opgerigt om de persstangen voor de looden kogels à $1/_{18}$ te gieten; en het opzigt over dit gedeelte door den opziener Jasper gevoerd.

De zadelmakers. — Dit met zooveel beleid door den opziener Jellema bestuurde ambacht leverde veel en volmaakt goed werk af, waartoe heeft medegewerkt het gemak, waarmede hetzelve steeds van bekwame werklieden kon voorzien worden.

Het is in dezen slechts te doen geweest, om min of meer openlijk de inrigting en uitkomsten dezer fabriek te doen kennen; maar ten slotte hiervan is het aangenaam aan het personeel dezer schoone inrigting, zoowel officieren als mindere beambten, hetzij met het beheer, hetzij met de administratie of met het werktuigelijke belast, den meesten lof toe te zwaaijen voor de blijken, zoo van buitengewonen ijver als van onmiskenbare ervarenheid, door hen aan den dag gelegd. Zoo werken zij nuttig en krachtig mede om der industrie, ook in deze gewesten, eene grondzuil te stichten."

Volgens de *Javasche courant* van den 26sten Mei jl., was de stand der agio op de drie hoofdplaatsen van Java op primo Mei bevorens, als volgt:

		BATAVIA.	SAMARANG.	SOERABAIJA.
Gouden munt tegen	Zilveren munt	*b* 7 pct.	Worden nadere inlichtingen ingewacht.	*b* $5^5/_6$ pct.
	Recepissen . .	*a* 8 "		*a* $7^1/_2$ "
	Koperen munt	*a* 8 "		*a* $8^1/_3$ "
Zilveren munt tegen	Gouden munt.	*a* 8 "		*a* $6^1/_4$ "
	Recepissen . .	*a* 15 "		*a* $20^5/_6$ "
	Koperen munt	*a* 15 "		*a* $21^2/_3$ "
Recepissen tegen . .	Gouden munt.	*b* 9 "		*b* $7^1/_2$ "
	Zilveren munt	*b* 16 "		*b* 25 "
	Koperen munt	*b* $^5/_{12}$ "		*a* $^5/_6$ "
Koperen munt tegen	Gouden munt.	*b* 9 "		*b* $11^2/_3$ "
	Zilveren munt	*b* 16 "		*b* $24^1/_6$ "
	Recepissen . .	*b* $^5/_{12}$ "		*b* $1^7/_8$ "

a winst — *b* verlies.

VLISSINGEN, *den* 15*den Augustus.* — Gisteren avond, omstreeks zes ure, arriveerde in het Pas van Terneuzen, het koninklijk Britsche stoomjagt *Victoria and Albert*, vergezeld van de Engelsche flottille, bestaande uit stoomfregatten en jagten; zij wierpen aldaar het anker uit en bleven er tot heden middag omstreeks 12 ure, toen de reis naar deze stad werd aangenomen, waar de vloot ten 1 ure aankwam. De reede leverde een schoon gezigt op, toen het negental stoombooten statig kwam opstoomen en de koninklijke vlag door Zr. Ms. fregat de *Prins van Oranje*, de marine en artillerie-batterijen werd begroet en de equipagie van de *Prins van Oranje*, door het paraderen in het want, hulde aan H. M. de Koningin van Engeland bragt. Toen het koninklijke jagt ter reede ankerde begaven zich de Engelsche consul, de directeur en kommandant der marine, en de kommandant van het fregat de *Prins van Oranje*, onmiddellijk aan boord om H. M. te complimenteren en werden zeer minzaam ontvangen. Ten drie ure verliet H. M. de reede dezer stad en vertrok met vier jagten terug naar het Pas van Terneuzen, terwijl de overige stoombooten ter reede geankerd bleven. Naar men verneemt is H. M. voornemens morgen ochtend vroegtijdig de terugreis naar Engeland aan te nemen.

(*Nieuwe Rotterdamsche Courant.*)

ZWOLLE, 16 *Augustus.* — In onderscheidene dagbladen hebben wij vermeld gezien, dat het stedelijk bestuur dezer stad heeft gedifficulteerd vergunning te verleenen tot het geven, bij wijze van amusement, van eenige voorstellingen der wetenschap, genaamd electrische biologie, en zulks op het advies van de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt.

Volgens informatie was het door het stedelijk bestuur ingewonnen advies dier commissie:

» dat dergelijke openlijke voorstellingen vernederend voor de wetenschap, en zoo al niet gevaarlijk, voorzeker niet onschadelijk moeten terugwerken op de personen met wier wilskracht de bioloog schijnt te handelen naar zijne verkiezing, en dat het der commissie voorkomt, dat dergelijke op nog niet genoegzaam bekende natuurkrachten gegronde en te weeg gebragte verschijnselen, op het wetenschappelijk terrein alleen moeten worden terug gebragt."

Dit advies strookt geheel met hetgeen wij dezer dagen hebben vernomen, ten aanzien van eenen zich noemenden leerling van den heer de Koningh, die, nadat hij door zijne bewerking een persoon aan zijne wilskracht had onderworpen, dezen niet weder in zijnen gewonen toestand heeft kunnen terugbrengen, zoodat daarvan hevige toevallen de gevolgen zijn geweest, tot welker stuiting de hulp van onderscheidene geneeskundigen is moeten worden ingeroepen.

(*Provinciale Overijsselsche Courant.*)

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

In het officiele gedeelte van den *Moniteur* van den 15den dezer leest men het volgende artikel: » Het feest van den 15den Augustus zal de aanleiding zijn van talrijke genadebewijzen, die een nieuw blijk van de grootmoedigheid van den Prins-President zullen geven. De tijd is voorbij toen de amnestiën afgeperst door de eischen der dagbladen en der politieke oppositiepartijen, een voor de openbare orde hoogst nadeelig blijk waren van zwakheid van de zijde des gouvernements, eene zegepraal voor de staatspartijen.

» Er kan thans geene sprake zijn van eene algemeene amnestie. Het gouvernement kon niet dan met gevaar voor de openbare veiligheid, waarvoor het zijn eerste pligt is te zorgen, dien maatregel uitstrekken tot zekere lieden die van niets anders droomen dan de maatschappij het onderst boven te keeren. Maar het kon, uit eigen en vrije beweging, en na een grondig onderzoek, vergiffenis schenken aan de berouwhebbenden en aan de ongelukkigen die door woelzieke lieden op het dwaalspoor waren gebragt. Alzoo heeft het de belangen der menschlievendheid en die der openbare rust overeengebragt. In dezen geest heeft de Prins-President kwijtschelding of verligting van straf verleend aan meer dan 1200 van de wegens politieke redenen of om gewone misdrijven veroordeelde personen."

De namen dezer personen zijn nog niet bekend gemaakt. Alleen bevat het regeringsblad nog een besluit van den Prins-President tot kwijtschelding der wegens overtreding van de verordeningen op de wegen en middelen van vervoer, op de bosschen, de jagt en visscherij opgelegde geldboeten en lijfsdwang. Verder behelst het blad een aantal besluiten tot toekenning van het ridderteeken of andere onderscheidingen en tot bevordering van een aantal ambtenaren in de burgerlijke en militaire dienst, welke door meerdere zoodanige besluiten zullen gevolgd worden, daar, gelijk de *Moniteur* zegt, zijne ruimte niet toereikend was om ze terstond alle te plaatsen.

— Zondag jl. zijn wegens de feestviering de Parijsche avondbladen niet uitgekomen. Uit de berigten der Belgische bladen blijkt, dat in de hoofdstad de Napoleonsdag zonder rustverstoring en zonder eenige blijken van een streven naar een nieuw keizerschap is gevierd, maar dat de feestviering door de ongunstige weêrsgesteldheid minder luisterrijk is geweest dan men verwacht had bij de grootsche aanstalten die in de laatste weken daarvoor van overheidswege waren gemaakt. Zoo is voor het kunstvuurwerk, welks voornaamste gedeelte den overtogt van Napoleon over den berg St. Bernard zou voorstellen, eene hoeveelheid buskruid ten bedrage, volgens officiele opgave, van fr. 105,000 aangewend; voor het ontsteken daarvan is een verbazend groot getimmerte opgetrokken, hetwelk een tooneel van het Alpengebergte nabootste, en waarop een reusachtig beeld des Keizers zich in stralengloed zoude vertoonen. Over eene uitgestrektheid van meer dan tien kilometers was toestel gemaakt tot eene aaneengeschakelde illuminatie, die van den Triomfboog over eenige groote pleinen en langs de boulevards tot op het Bastille-plein zoude reiken, en waarbij ook electrisch licht zoude worden aangebragt.

De feestbedrijven van den dag bestonden in het zingen van een *Te Deum* in de hoofdkerk; de wapenschouwing over de nationale garde van het departement der Seine, waarbij de Prins-President haar zonder eenige aanspraak de nieuwe adelaars overhandigde; velerlei volksvermakelijkheden op onderscheiden punten der stad, en vooral een spiegelgevecht op de Seine, waar het fregat *de Stad Parijs* den aanval van twee kleine stoombooten en eene menigte roeibooten afsloeg.

Des avonds zoude een groot volksbal gehouden worden hetwelk van wege den Prins-President ter eere der koopvrouwen van de groente- en vischmarkt aangerigt was: doch dit is tot den volgenden Dingsdag verschoven, daar het hiervoor opgeslagen gebouw door den stormwind geteisterd en voor de stortregens geopend was.

In een van een ooggetuige afkomstig berigt van een geacht Belgisch blad, leest men het volgende: » Toen de President de nationale garde in oogenschouw nam, werd hij over het geheel met hartelijkheid begroet, waarvan echter meer blijken door de kieldragende toeschouwers gegeven werden dan door de nationale garde zelve, en door deze meer dan door de toeschouwers van hooger stand die op de balkons der naburige huizen stonden. De wapenschouwing, de overhandiging der nieuwe veldteekens, het aftrekken der nationale garde voorbij den Prins, geschiedde met orde en spoed; de Prins werd wèl bejegend, maar de regenbuijen verhaastten den afloop van dit eerste gedeelte van het feest. Alles te zamen genomen, komt het mij voor dat de houding der bevolking over het algemeen, even als bij andere gelijksoortige gelegenheden in den laatsten tijd, aanduidde dat men aan het politieke leven ontwent. De volksmenigte woont de plegtigheden bij met nieuwsgierigheid, waarbij ingenomenheid met het gouvernement niet te miskennen of althans geene ingenomenheid tegen hetzelve te bespeuren is, en waarbij aan berisping en zelfs aan beoordeeling van de daden des gouvernements niet gedacht wordt. Waar nog vijandige gezindheid tegen het gouvernement bestaat, onthoudt zij zich van elke uiting of zelfs van bijwoning der plegtigheden; de tijd is voorbij toen de partijen elkander als 't ware tegen elke openbare gelegenheid uitdaagden om te wedijveren in de tentoonspreiding harer tegenstrijdige gezindheid; kan alzoo de geestdrift niet zoo luidruchtig zijn, de eenstemmigheid van het feest wordt ook niet door wanklanken gestoord."

— De gouvernementsbladen berigten dat de brand, die het werkvertrek van den Prins-President op het paleis van het Elysée heeft verwoest (zie ons vorig nommer), bij ongeluk ontstaan is door vuur, hetwelk in het vertrek aangebragt was om het opdroogen van nieuw geverwde beschotten te bespoedigen, en dat benevens huisraad en schilderijen alleen papieren zonder gewigt door het vuur verteerd zijn, terwijl toevallig korten tijd te voren vele zaken die de Prins in zijn kabinet bewaarde en daaronder eenige van den Keizer afkomstige voorwerpen, van daar

op zijn bevel verlegd waren. Onder deze voorwerpen zoude ook, volgens een van goederhand afkomstig particulier berigt, de keizerskroon en de keizerlijke mantel behooren.

— De *Moniteur* vermeldt weder drie arrondissementsraden, die besloten hebben aan het staatshoofd een adres van hulde en dank aan te bieden; het zijn de raden van Joigny, Chateauroux en Dieppe. Van eene bevestiging van het gezag des Presidents, of van de invoering van den keizerlijken regeringsvorm, wordt in deze adressen niet uitdrukkelijk gewaagd.

— De prefect van het departement der Yonne heeft twee maires voor den tijd van drie maanden in de uitoefening hunner bediening geschorst wegens hun gedrag bij de jongst gehouden verkiezingen, den een omdat hij luide had verklaard tegen den regerings-candidaat te zullen stemmen en zijne onderhoorigen hiertoe te zullen aansporen, den ander omdat hij alles gedaan had wat hij kon om de verkiezing van den regeringscandidaat te beletten.

— De *Geschiedenis van Frankrijk voor de Jeugd*, van pater Loriquet, welke als een voorbeeld van moedwillige vervalsching der historie bekend is, mag in Frankrijk niet meer bij het onderwijs in eenige openbare of particuliere school gebruikt worden. Het gebruik daarvan is door den minister van openbaar onderwijs dezer dagen verboden, en wel uit hoofde „dat daarin de geschiedenis van onzen tijd ter kwader trouw door partijzucht is vervalscht, en de schitterendste gedenkteekenen van onzen wapenroem en onze beschaving daarin worden voorgesteld op eene wijze die in het gemoed der kinderen het vaderlandsch gevoel moet verzwakken."

DUITSCHLAND.

De Augsburger *Allgemeine Zeitung* behelst een berigt uit Stuttgart, van den 12den dezer, waaruit blijkt dat in dien nacht waarschijnlijk de conferentie der tot Oostenrijk overhellende Tolverbonds-regeringen zoude afloopen, terwijl des ochtends van dien dag nog ééne lange zitting gehouden was. De vertegenwoordigers der andere regeringen werden van wege het Wurtembergsche hof met veel onderscheiding bejegend. „De grondslag der beraadslagingen was — zoo luidt het berigt verder — een door den Beijerschen president-minister ontworpen antwoord aan de Pruissische regering, hetwelk, naar men zegt, in een geest van toenadering gesteld is, en niet meer eene tolvereeniging met Oostenrijk als voorwaarde der vernieuwing van het Tolverbond stelt maar alleen de gelijktijdige sluiting van een handelsverdrag met Oostenrijk, terwijl het buitendien op eenige andere punten aandringt."

— Van meer dan ééne zijde wordt berigt dat de Pruissische regering voornemens zoude zijn gebruik te maken van het regt om de tusschen Belgie en het Tolverbond bestaande handelsovereenkomst met 1 September eerstkomende op te zeggen; zij zoude daartoe besloten hebben in de verwachting dat zij, na het ophouden van het begunstigd handelsverkeer tusschen Frankrijk en Belgie, van den laatstgenoemden Staat voordeeliger voorwaarden zoude kunnen bedingen.

— Onlangs is gemeld dat de Oostenrijksche minister van openbaar onderwijs voor schoolgebruik eene uitgave van klassieke geschriften uit de Grieksche en Romeinsche oudheid deed vervaardigen, waarbij tevens aanstootelijke gezegden uit den tekst geschrapt zouden worden. Volgens een berigt der *Kölnische Zeitung* is men daarmede thans zoo ver gevorderd, dat eenige mannen van het vak benoemd zijn om het werk over te zien alvorens het gedrukt worde.

ZWITSERLAND.

Men herinnert zich dat de Zwitsersche Bondsvergadering in het begin harer tegenwoordige zitting eene wet heeft gemaakt, strekkende tot verwezenlijking der sinds lang aanhangige plannen van een Zwitsersch spoorwegnet: daarbij is bepaald dat de spoorweg-ondernemingen kantonnale aangelegenheden zijn en door de kantons aan particulieren kunnen worden overgedragen, doch dat de voorwaarden der concessie de goedkeuring der eedgenootschappelijke overheden behoeven. Ten gevolge daarvan is reeds in de zitting van de eerste kamer der Bondsvergadering van den 13den dezer eene spoorwegconcessie behandeld en zonder bezwaar goedgekeurd; de concessie betreft een spoorweg in de kantons van St. Gallen en Thurgau, waarvoor in het eerstgenoemde kanton reeds voor eene aanzienlijke geldsom ingeschreven is; zij houdt de voorwaarden in dat de spoorweg na verloop van veertig jaren van wege het eedgenootschap tegen betaling der waarde zal kunnen worden teruggenomen en dat de ondernemers aan den Staat jaarlijks eene zekere som gelds zullen uitkeeren tot vergoeding van het verlies hetwelk bij door dit nieuwe middel van verkeer in de opbrengst der posterij zal lijden.

De andere kamer heeft hare goedkeuring verleend aan twee verdragen met de regering van het groot-hertogdom Baden, waarvan een de voortzetting betreft van den Badenschen spoorweg van Haltingen over Bazel, Waldshut en Schaffhausen tot Constanz, en de voltooijing daarvan binnen eenige jaren vaststelt; het andere strekt tot wederzijdsche opheffing der scheepvaartregten op den Rhijn. Eene overeenkomst met de Duitsch-Oostenrijksche postvereeniging zou den volgenden dag door de kamer worden behandeld.

Daarna zullen de beide kamers uiteengaan om eerst in het begin van het volgende jaar weder bijeen te komen.

— De conservative partij in het kanton Freiburg heeft zich door de afwijzing harer aanzoeken aan de Bondsvergadering om de volkssouvereiniteit door eene herziening der kantons-constitutie te mogen uitoefenen, niet laten verleiden tot wanordelijkheden of tot gewelddadig verzet tegen de heerschappij der radikaal-gezinde minderheid, maar zij heeft den moed en het besluit om geen constitutionneel middel onbeproefd te laten, niet opgegeven. Hare leiders hebben (veiligheidshalve buiten het Freiburgsche grondgebied) eene bijeenkomst gehouden om afspraken te maken voor de leiding der partij bij de aanstaande verkiezing van leden der Bondsvergadering. Er is onder anderen besloten, in elke gemeente eene commissie te belasten met het toezigt op de verkiezingswerkzaamheden en met hetgeen tot vereeniging der behoudsgezinde stemmen gedaan moet worden; op den dag der stemming zullen de conservative kiezers zich vooraf in de kerk vereenigen tot bijwoning eener misse en zich vervolgens gezamenlijk in optogt naar de plaats der stemming begeven.

— Het radikaalgezinde bewind van het kanton Tessin heeft onlangs, gelijk men zich herinnert, de godsdienstige vereenigingen en inrigtingen van onderwijs ontbonden en de daaraan behoorende goederen aan den Staat, ter bevordering der volksopvoeding, vervallen verklaard. De bisschop van Como, in Lombardije, tot wiens kerkprovincie Tessin behoort, verzette zich met alle magt tegen die berooving der kerk. Het bewind heeft zich daardoor niet laten weêrhouden, en is, gelijk de jongste tijdingen uit Zwitserland melden, begonnen zich in het bezit der onteigende goederen te stellen.

ITALIE.

Volgens een berigt van een geacht Turijnsch dagblad van den 9den dezer, zou het Oostenrijksche gouvernement de regering over het hertogdom Parma voorloopig aan den tegenwoordigen Hertog ontnomen, en aan een regentschap opgedragen hebben; de reden hiervan zoude, volgens dat berigt, vooral in een familietwist gelegen zijn.

Een ander Italiaansch blad wil weten, dat de Hertog op aanzoek zijner nabestaanden door het Oostenrijksche gouvernement onder voogdijschap gesteld, of althans van het beheer van het familie-vermogen ontzet zoude worden.

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine

Brengt bij deze ter kennis van de Zeevarenden en daarbij belanghebbenden:

dat de ineengestorte Kaap te *Ballum* op het eiland *Ameland*, gediend hebbende tot landverkenningsmerk (waaromtrent in *Maart jongstleden* eene aankondiging in de *Staats-courant* is gedaan), thans tot dat einde is vervangen door eene opgestelde Kaap op het Duin aldaar, in dezelfde rigting van den toren van *Ballum* Z. t. W. doch 790 ellen Noordelijker; de toren van *Hollum* W. Z. W., en de toren van het dorp *Nes* Z. O. t. O.

's Gravenhage, den 4den Junij 1852.

De Minister voornoemd,
J. Enslie.

DROOGMAKING VAN HET HAARLEMMER-MEER.
Aanbesteding.

De Commissie van Beheer en Toezigt over de Droogmaking van het Haarlemmer-meer verwittigt de Gegadigden, dat op Maandag den 23sten Augustus 1852, des middags ten twaalf ure, aan het Locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, onder nadere goedkeuring zal worden overgegaan tot de Aanbesteding in het openbaar van:

Het Graven van Dwarstogten; — in drie perceelen.

De Besteding dezer werken geschiedt alleen bij inschrijving, volgens art. 13 van het Bestek.

De Voorwaarden dezer Besteding liggen ter lezing aan het Locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken te 's Gravenhage; aan die van de Provinciale Besturen van Noord- en Zuidholland, te Haarlem en te 's Gravenhage, en op alle plaatsen alwaar gewoonlijk zoodanige voorwaarden ter lezing worden gelegd.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij de Ingenieurs P. Kock, te Haarlem, en J. A. Beijerinck te Leyden.

De Commissie voornoemd,
Gevers van Endegeest.

PLAATSELIJKE BESTUREN.

AANBESTEDING.

Burgemeester en Wethouders van Brielle zullen op Woensdag den 8sten September 1852, des voormiddags ten 11½ ure, op het Raadhuis aldaar in het openbaar Aanbesteden in twee Perceelen:

De Vernieuwing binnen die Gemeente,

a. van plus minus 1495 vierkante ellen Keijenstraat;

b. van plus minus 495 vierkante ellen Klinkerstraat,

beide zonder levering van Materialen.

De Aanbesteding zal geschieden bij Inschrijving, en daarna bij Opbod; de Inschrijvings-Biljetten zullen vóór elf ure op den dag der aanbesteding moeten zijn ingeleverd.

Het Bestek en de Voorwaarden zullen van den 23sten Augustus op de Secretarie dezer Gemeente ter lezing liggen.

Nadere informatien zijn te bekomen bij den Stadsbaas T. van de Schoor.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** Bij Vonnisse der Arrondissements-Regtbank te Amsterdam (Vacantie-Kamer), in dato 10 Augustus 1852, bij verstek gewezen, zijnde behoorlijk geregistreerd, is *Johannes Boudewijnse*, wonende Amsterdam, wegens Verkwisting onder Curatele gesteld.

Geschiedende deze aankondiging ter voldoening aan Art. 498 van het Burgerlijk Wetboek.

Amsterdam, 17 Augustus 1852.

E. J. Asser, *Procureur.*

*** De Officier van Justitie bij de Arrondissements-Regtbank te Groningen maakt bekend, dat *Hinllericus Smit*, zonder beroep, wonende te Haren, bij Vonnis der gemelde Regtbank, dd. 18 Augustus 1852, ter zake van Zwakheid van Vermogens onder Curatele is gesteld, op eigen daartoe strekkend verzoek.

Groningen, den 14den Augustus 1852.

J. C. F. d'Aulnis, *Subst.*

*** Bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te Eindhoven, dd. Augustus 1852 is, ten verzoeke van den Officier van Justitie bij gemelde Regtbank, eischer R. O., de persoon van *Simon Aarts*, Arbeider, wonende te Asten, ter zake van Krankzinnigheid onder Curatele gesteld.

Parket te Eindhoven, den 15den Augustus 1852.

De Officier van Justitie,
J. B. van Hugenpoth, *Subst. Officier.*

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.